

N:o 25.

Af Herr **Mankell**: *Angående vissa modifikationer uti det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget till landtförsvarets ordnande.*

Då jag härmedelst går att föreslå några modifikationer uti det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget till landtförsvarets ordnande, anser jag mig böra förutsända den anmärkningen, att jag anser förslaget till sina hufvudsakliga grunder antagligt, hvadan denna motion blott afser sådana ändringar uti enskilda delar af detsamma, hvilka hafva till syfte att, utan rubbning af det inre sammanhanget, något minska kostnaderna, underlätta genomförandet samt uti vissa hänseenden åstadkomma noggrannare bestämmelser. Likaså anser jag mig böra nämna, att motionen icke gör anspråk på en uttömmande utredning af de afhandlade frågorna, utan blott innehåller den motivering, som kan vara behöflig för de framställda yrkandenas rätta uppfattning. Då Kongl. Maj:ts förslag med få undantag ansluter sig till bestämmelserna uti landtförsvarskomiténs förslag, har jag antagit att detta äfven varit fallet med motiveringen samt med afseende derå behandlat nyssnämnda yrkanden.

Såväl för fosterlandsvännen som militären måste det naturligtvis utgöra ett lifligt önskemål att landets försvarskrafter blifva så starka och så väl utbildade, som möjligt är. Men lika naturligt är att för små länder måste finnas gränser i detta hänseende, som icke kunna öfverstridas. Att för dylika länder uppställa den väntade fiendens styrka såsom måttstock för de egna stridskrafternas styrka, synes i de flesta

fall ogörligt. Likaså att uppnå ett så kalladt fullt betryggande försvar, hvilket ej ens de största och rikaste länder, enligt krigshistoriens otvifvelaktiga vittnesbörd, mäktat åstadkomma. För små länder måste försvaret alltid blifva relativt, d. v. s. under en kortare eller längre tid kunna fortsättas samt vid fördelaktiga förhållanden möjligen få en lycklig utgång. Och för dessa länder måste tillgången på krigsfolk och penningar blifva måttgifvande för stridskrafternas storlek. Menniskomateriel kan ej sällan anskaffas i tillräcklig mängd genom många åldersklassers inkallande i krigstjänst, särdeles om man erinrar sig den bekanta lagen, att en stor stat aldrig utomlands kan föra anfallskrig med lika många procent af befolkningen, som en liten stat inom landet kan uppställa till sitt försvar. Men svårare blir det alltid för den mindre staten att skaffa befäl, utbildning och penningar till utrustning för menniskomateriet.

Det är med hänsyn till dessa punkter, som hos mig, i afseende på det nu ifrågasatta förslaget, allvarliga betänkligheter uppkommit. Man föreslår deruti med uppkallande af tjugu årsklasser värnpligtige en liniestyrka, som med de »icke stridande» räknar 108,000 man samt dessutom i reservtrupper 28,000 och i depôt- och ersättningstrupper 40,000 man eller tillsammans omkring $3\frac{1}{2}$ procent af Sveriges befolkning om femton år, hvartill kommer en oanvänd beväringstyrka af 65,000 man samt en landstorm af de åtta sista årsklasserna värnpligtige. Menniskomateriet synes icke otillräckligt för ett längre försvar mot en större stat. Men skall man någonsin lyckas samtidigt uppställa och använda ens de första kategorierna af detsamma?

Innan jag närmare angifver skälen för mina betänkligheter i detta hänseende, ber jag ännu en gång få erinra att jag dock i hufvudsak anser de organisatoriska grunderna för förslaget antagliga. Jag gillar således:

att hären sammansättes af fast befälskader, värnpligtig befälskader, stamtrupp, beväring och landstorm;

att den fasta befälskadern i allmänhet erhåller den föreslagna styrkan, indelningen och sammansättningen;

att sammalunda i allmänhet blir förhållandet med den föreslagna värnpligtiga befälskadern;

att likaledes stamtruppen i allmänhet indelas på det föreslagna sättet;

att stamtruppen anskaffas genom frivilligt åtagande bland de värnpligtige;

att garanti lemnas för dess bibehållande vid en viss styrka;

att värnpligten varar under 20 år;
att beväringens utbildning enligt regeln varar uti trenne månader;
att elementarläroverkens och seminariernas lärjungar dessutom underkastas särskild utbildning;

att antalet ständigt underhållna hästar blir det föreslagna m. m.

Jag är fullt öfvertygad att fosterlandet genom dessa grundens antagande skall erhålla en försvarskraft, som sannolikt dubbelt öfverstiger den närvarande, äfven med de jemkningar jag ämnar föreslå. Befälsstyrkan blir fördubblad, stamtruppens utbildning förbättrad, beväringens öfningar tredubblade, åldersklassernas antal fyrdubbladt, samt hästar och materiel i lämpligt förhållande förökade; och i följd deraf bör fälttruppernas styrka kunna fördubblas samt dessutom tillräcklig manskapsmateriel förefinnas för ständig ersättning af lidna förluster.

De jemkningar, jag vill ifrågasätta, härleda sig ytterst från farhågor att man dels beräknat kostnaderna för låga och således med den antagna budgeten trott sig kunna vinna mera än som är möjligt, dels uppställt för stora fordringar på de frivilliges utbildning samt derigenom förhindrat det tillflöde till stamtruppen och till den värnpligtiga befälskadern, som man beräknat.

Hvad till en början beträffar *kostnaderna*, sådana de af landtförsvarskomitén blifvit beräknade, må följande anföras. De nuvarande kostnaderna antagas af densamma för år 1879 till 23,645,000 kronor. De blifvande kostnaderna beräknas blott till 26,810,000 i ordinarie anslag, hvartill under den femtonåriga öfvergångstiden komma extra kostnader af 900,000 kronor för nya byggnader och exercisfält samt deretter blott 5 å 600,000 kronor. I sjelfva verket skulle den nya organisationen således i sin helhet blott kosta något öfver 4 millioner mera än den närvarande samt det gynsamma resultatet kunna uppvisas, att, då nu hvarje person betalar 5,18 kronor för försvaret, med den efter 15 år beräknade folktillökningen hvarje person blott skulle betala 5,16 kronor för försvaret. Sålunda skulle den trollkonsten kunna utföras, att man efter femton år erhöi ett dubbelt starkare försvar än det närvarande för relativt billigare pris.

Då ett dylikt underverk likvisst är föga troligt, måste något fel ligga i beräkningen, och jag har försökt upptäcka detsamma. Till en början har man i de närvarande kostnaderna intagit ett belopp af 2,367,888 kronor uti *extra* utgifter, men velat göra troligt att dessa utgifter sedermera skulle ingå i de blifvande *ordinarie* kostnaderna. I hvad mån detta skett, är likväl ingenstädes angifvet på annat sätt, än att man på ett ställe utan närmare utredning antydt att en million af

dessa extra kostnader skulle ingå bland de ordinarie^{*)}). Äfven om man antager riktigheten häraf, borde dock återstoden eller 1,362,888 kronor tilläggas de blifvande extra kostnaderna.

Emellertid skulle äfven med detta antagande de blifvande *extra* kostnaderna blifva ovanligt låga. Under det förflutna årtiondet uppnådde dessa kostnader under *vanliga* förhållanden flere gånger ett belopp af 4 millioner och derutöfver. Men under öfvergångstiden kommer det *ovanliga* förhållandet att inträffa, att utrustningspersedlar och materiel måste anskaffas till minst dubbel styrka mot den nuvarande. Och under sådana förhållanden torde den million, som bland de ordinarie kostnaderna blifvit anslagen till krigsmaterielens underhåll, utslutande komma att användas för detta ändamål samt icke till nyan-skaffning kunna anlitas. För detta ändamål torde minst en à två millioner böra anslås. De extra kostnaderna synas följaktligen böra beräknas till minst 3 à 4 millioner årligen i stället för antagna 900,000. Och äfven sedermera torde samma belopp föga kunna minskas.

Hvad angår beräkningarne för de *ordinarie* kostnaderna, så må fullt erkännande lemnas åt den omsorg, hvarmed de blifvit verkställda. Men detta hindrar icke att allt för gynsamma antaganden blifvit gjorda, såsom af åtskilliga reservanter mot kommitéplularitetens betänkande blifvit ådagalagdt. Af dem framhållas åtskilliga poster, som blifvit för lågt beräknade, till ett sammanlagdt belopp af minst 1½ million kronor, och jag har allt skäl att anse dessa beräkningar för riktiga.

Sammanför man nu det ofvan sagda, så skulle den nuvarande *ordinarie* kostnaden af 21,287,117 kronor i sjelfva verket höjas till 28,300,000 och den *extra* kostnaden af 2,367,888 kronor (sedan 1 million ingått i den ordinarie) höjas till 3 à 4 millioner, samt *totalkostnaden* följaktligen ökas från 23,645,000 kronor till 31 à 32 millioner, således öfverstiga den närvarande med närmare 8 millioner i stället för de 4 millioner, som blifvit antagna.

Men dertill kommer att alla pris äro beräknade efter de nuvarande, under det dock penningvärdet minskas i förhållandet till varuvärdet — om man räknar efter erfarenheten under det senast förflutna halfva århundradet — med omkring 12 till 15 procent under årtiondet. Antages förstnämnde ökning, så borde totalkostnaderna rätteligen för halftannat årtionde ökas med 18 procent, således ytterligare med 4 à 5 millioner.

Den approximativa riktigheten af dessa beräkningar bekräftas äf-

*) Se motiveringen till landtförsvarskomiténs betänkande sid. 243.

ven på en annan väg. Hela den krigsmakt, vi efter femton år skulle uppställa, uppgår till 176,000 man. Om den tyska krigsförfattningen hos oss nu skulle tillämpas, uppginge hären till 151,000 man. Denna styrka skulle efter nuvarande pris kosta närmare 31 millioner i ordinarie och öfver $4\frac{1}{2}$ millioner i extra anslag. Ökades styrkan efter folkökningen under femton år med 25,000 man, så att den uppginge till den först angifna af 176,000, så borde totalkostnaden äfven ökas med en sjettedel eller närmare 6 millioner. Men till den sålunda uppkomna totalsumman af omkring 41 millioner borde ytterligare läggas 18 procent med afseende på varuprisens höjande eller omkring 8 millioner, hvarigenom erhålles en slutsiffra af närmare 50 millioner. Nu är sant att den tyska krigsförfattningen blefve relativt dyrare, emedan en större del af fredsstyrkan hela året om hålles i garnison och en större del af officerscorpsen fast aflönas. Men äfven om man gör de härigenom föranledda afdragen, så torde dock inses att nyss antagna approximativa kostnad för svenska landtförsvaret om femton år eller omkring 36 millioner sannolikt snarare är för lågt än högt tilltagen samt förmodligen betydligt kommer att öfverstiga 40 millioner, må hända blifva 20 millioner större än den nuvarande.

Derjemte måste ihågkommas att Sverige samtidigt måste bära på en sjöförsvarsbudget, som enligt nu gällande pris föreslås och beräknas till 7 millioner, då Tysklands nuvarande marinbudget blott hos oss skulle motsvara $3\frac{1}{2}$ millioner — en omständighet som vanligtvis lemnas ur sigte, men icke borde förgätas, när det är fråga om Sveriges uppoffringar för försvaret relativt till andra länder, som sakna eller hafva ett jemförelsevis svagare sjöförsvär.

I sjelfva verket tjänar det till intet att göra sig några illusioner i afseende derå, att ett litet och fattigare land skulle kunna få en armé till relativt samma styrka mycket *billigare* än ett större och rikare. Kostnaderna för försvaret äro af tvenne slag, nemligen kostnaden i penningar och kostnaden i dagsverken. Den sistnämnda kostnaden kan, om man minskar utbildningen, möjligen nedsättas. Men kostnaden i penningar måste för en viss styrka i alla länder blifva ungefärligen densamma, emedan äfven den lösligast sammansatta milisarmé dock alltid måste hafva befäl, utrustning, hästar och materiel till samma myckenhet och af lika god beskaffenhet som den bästa stående här. De enda afdrag, som skulle kunna göras för en svensk här af samma relativa styrka som en tysk, härflyta följaktligen, såsom nyss nämndes, blott derifrån, att en mindre styrka hela året om fast aflönas eller hålles i garnison.

Långt ifrån således att vi om femton år skulle få en dubbelt så stor här billigare än den nuvarande, måste anses såsom ett särdeles fördelaktigt förhållande, om kostnaden med afseende på folkökningen blott ökades med 50 till 60 procent. Och att svenska folkets välmåga under samma korta period på långt när icke kommer att ökas med samma procent, torde kunna anses gifvet.

Vill man således icke göra försvarsbördan i penningar allt för tyngande — den för förlorade dagsverken tillkommer i alla fall — återstår ingen annan utväg än att något minska den blifvande styrkan. Ty för hvarje tiotusental, som kan bortskäras från denna styrka, minskas kostnaderna i samma mån.

Härtill finnes äfven ett annat skäl, nemligen den sannolika *befälsbristen*, hvilken, såsom jag längre fram skall visa, förmodligen af sig sjelf kommer att förbjuda uppställandet af allt för stora massor.

Tillser man vidare, hvilken del af den föreslagna hären lättast och utan brytande af den föreslagna organisationens inre sammanhang skulle kunna bortskäras, så lærer detta vara den så kallade *reserven*. Ty om man närmare granskar de strategiska och organisativa skälen för dess tillvaro, så skall man snart finna att de hvarken äro tillfredsställande eller klart tänkta.

Nutidens härar indelas vanligtvis i *linie- eller fälttrupper* samt *ersättningstrupper*, hvartill i somliga länder komma särskilda *besättningsstrupper*, som skola afgifva garnisoner i fästningarne och gemensamt med *landstormen* ombesörja lokalförsvaret, så att fälttrupperna ej för det ändamålet behöfva splittras. De sistnämnda kunna äfven indelas uti ett *första och andra uppbåd*.

Den föreslagna hären skall, såsom ofvan nämndes, med »icke stridande» indelas i en linie af 108,000 man, en reserv af 28,000 man, samt depôt-(ersättnings-) och besättningstrupper af 40,000 man. Den föreslagna linien är i förhållande till andra länders ovanligt stark, emedan den uppgår till öfver två procent af den om femton år beräknade befolkningen (5,300,000 menniskor). Till och med tyska härens linie, hvilken dock räknas bland de starkaste, uppgår blott till 1,60 procent af befolkningen (763,000 man på 45 millioner).

I följd deraf måste den svenska linien synas vara mer än tillräckligt stark att i sig innehålla *både första och andra uppbådet*, hvarvid, med antagande af den föreslagna organisationen, med uppkallande af det första uppbådet eller den mindre krigsfoten ettdera ett mindre antal af de taktiska afdelningarne skulle kompletteras till sin fulla krigstyrka, eller också samtliga afdelningar erhålla en svagare styrka.

Ur denna synpunkt torde följaktligen reserven ingalunda vara nödvändig. Landtförsvarskomitén synes äfven i sin motivering (s. 49) mindre hafva framhållit detta skäl för dess tillvaro, än att den borde tjenstgöra såsom bevaknings- och besättningstrupper å etapplinier och fästningar, hvilket torde böra förstås såsom bevakningstrupper på etapplinier och besättningstrupper på fästningar.

Hvad beträffar det första ändamålet, eller *bevakningstrupper på etapplinier*, användas sådana vanligtvis blott af en anfallande krigshär, som intränger i fiendens land samt mot dess befolkning och landstorm måste skydda sina förbindelselinier medelst små truppsamlingar på vissa afstånd. Men i eget land, der befolkningen icke allenast är vänligt sinnad, utan äfven måste tänkas aktivt understödja den försvarande, har man sällan hört talas om etapptrupper, hvilkas afskiljande dessutom blott skulle onödigtvis förminska härens styrka i fronten mot fienden.

Återstår således såsom ändamål för reserven blott att tjena till *besättningstrupper å fästningarne*. Men för detta ändamål har ju arméns tredje beståndsdel, nemligen *besättnings-* och *depôttrupperna*, redan blifvit afsedd, samt derföre uppbringad till en styrka af 40,000 man. Här råder följaktligen en sådan »embarras de richesse» att man för *samma* ändamål afsett *tvenne* beståndsdelar af armén. Äfven ur denna synpunkt synes reserven sålunda vara obehöflig.

Landtförsvarskomitén har derjemte ganska riktigt kallat arméns tredje beståndsdel för *besättnings- och ersättningstrupper*, emedan den hos oss ganska väl kan uppfylla *båda* dessa ändamål. För närvarande hafva vi blott en landfästning och två sjöfästningar. Uti en bland de sistnämnde, nemligen Karlskrona, är dock flottans manskap afsedt att besätta sjöforterna; och flottan har dessutom så stor värnpliktig kontingent, att densamma i icke ringa mån bör kunna bidra till båda sjöfästningarnes besättande. Hvad beträffar landfästningen Karlsborg, som länge torde blifva vår enda af det slaget, så är klart att derstädes en stor del af ersättningstrupperna skola samlas och följaktligen under tiden för sin utbildning kunna tjena såsom besättning. Efterhand ditföres den ena klassen af de värnpligtige efter den andra, i mån af folkförlusten under kriget.

De afslag, som måste göras från liniestyrcan till besättningar å de få fästningar, vårt land eger eller kan komma att få, synes således icke böra blifva betydliga. Emellertid vill jag ingalunda bestrida fördelen af särskilda besättningstruppers utbildande, fastän jag

tror mig kunna förutse att möjligheten härför icke snart kommer att inträffa.

Ty först sedan man förskaffat hela den ovanligt stora liniestyrkan tillräckligt befäl samt dermed äfven försett ersättningstrupperna i depôtterna, hvilket är oundgängligen nödvändigt, kan fråga blifva om det möjligen öfverskjutande befälets användande till särskilda besättningstruppers bildande. Och detta borde då, enligt min åsigt, i främsta rummet ske genom uppsättande af fotregementenas *fjerde bataljoner* (eller femte, om man räknar ersättningsbataljonerna såsom fjerde), då liniehären och depôtterna synas hafva en i vårt land fullt tillräcklig styrka af specialvapen.

Hela denna fråga beror dock ytterst på tillgången af värnpliktigt befäl, hvilken icke kan betryggas genom någon garantilag. Och denna tillgång synes mig icke böra beräknas för hög. Sedan det fasta befälet blifvit ökad med 50 procent af dess närvarande styrka, sedan underlöjtnantscorpsen blifvit fylld med det värnpliktiga befäl, som aspirerar till fast anställning, och sedan arméns och flottans årliga rekrytbehof till stamtruppen blifvit fylldt, torde det antal unge män, som ytterligare önskar anmäla sig till frivillig krigstjänst, ej blifva särdeles stort.

Hvad slutligen beträffar fälttruppernas styrka och deraf följande förmåga att motstå den väntade fienden, tror jag att man allt för ringa uppskattat den från Norge väntade hjälpens inflytande. Densamma bör enligt nuvarande organisation uppgå till omkring 20,000 man, enligt den af stortinget en gång antagna Hjort-Sverdrupska till 23,000 man, kanhända med »icke stridande» till 30,000. Och detta tillskott medgifver oss, äfven sedan behöfliga afdrag och detacheringar blifvit gjorda, att möta den väntade fienden med en styrka, som bör ingifva oss grundadt hopp om framgång.

På grund af de skäl, som ofvan blifvit anförda, ber jag således att få föreslå:

1:o.

att den beståndsdel af krigshären, som kallas reserven, måtte uteslutas;

att i stället i mån af tillgången på befäl, sedan linien och ersättningstrupperna dermed blifvit full-

ständigt försedde, måtte utbildas särskilda besättnings-trupper, utgörande fjerde bataljonen vid fotregementena.

Men äfven en annan del af hären synes mig obehöfligt stor, nemligen den som utgöres af s. k. »icke stridande». På en liniestyrka af 108,000 man uppgår densamma till icke mindre än öfver 30,000 man med 8,000 fordon, hvaraf följer att hästantalet äfven uppgår till den betydliga siffran af 37,000. Bland liniens »icke stridande» finnas ungefär 16,000 vid trupperna och 14,000 vid den allmänna trängen.

Utän att vilja förneka den omsorg, med hvilken trängkomiténs förslag blifvit uppgjort, vågar jag dock ifrågasätta, huruvida densamma tagit tillräcklig hänsyn till krigets fordringar, som bjuda att icke belasta hären med allt för stort antal ätande munnar af folk eller kreatur och att icke försvåra dess rörelse genom alltför stor tross. I synnerhet är detta af vigt i ett land, sådant som vårt, hvilket är glest befolkadt samt der både lifsmedel och dragare icke stå att få i samma mängd på samma yta, som uti ett rikare och tätare befolkadt land. En icke ringa skilnad synes äfven böra göras mellan en här, som för krig i eget land och städse kan stå i oafbruten beröring med alla dess hjälpkällor, samt en anfallande här, som i ett fiendtligt land måste indrifva en smal kil och taga en stor del af sina behof på en lång förbindelse-linie med det egna landet. Då den förra kan tillförsäkra sig begagnandet af alla rullande eller flytande transportmedel samt beröfva fienden desamma, är den sistnämnda vanligtvis hänvisad till dem allena, som han medför från eget land, hvarföre dessa äfven måste vara lika talrika, som olikartade. På denna grund bör trossen inom den svenska armén, hvilken blott är afsedd att försvara eget land, kunna göras jemförelsevis *mindre* än i de utländska härar, som skola kunna användas äfven till anfallskrig.

Detta oaktadt finner man att trossen inom den föreslagna svenska hären blifvit gjord *större* än till och med i den tyska hären, och i samma mån antalet icke stridande. Om den tyska krigsförfattningen hos oss skulle tillämpas, skulle af en armé på 151,000 man, alla befattningar inbegripna, blott 7,970 icke stridande tillhöra den allmänna trossen och förvaltningen, då hos oss af en armé på 176,000 man 14,477 skulle tillhöra samma kategorier, förutom de öfver 16,000, som voro vid truppaafdelningarna och hvilkas styrka för den tyska hären

jag icke kan angifva; 31,273 hästar skulle stå mot 44,450 och 8,570 vagnar mot 1,983.^{*)}

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, anser jag att en väsentlig nedsättning af de icke stridandes, fordonens och hästarnes antal utan våda för härens brukbarhet i fält bör kunna ega rum. Men då för framställandet af ett bestämdt förslag i detta hänseende erfordras en särskild utredning, hvartill jag nu saknar materialier och hvilken i öfrigt här mindre torde vara på sin plats, vill jag i afseende på denna punkt blott ansluta mig till 1875 års förslag och Herr Hedlunds yrkande i sin reservation mot landtförsvarskomiténs betänkande samt i följd deraf föreslå:

2:o.

att den föreslagna trängen måtte minskas från 6 bataljoner till 3 samt i öfrigt alla de indragningar ske i afseende på antalet »icke stridande», hästar och fordon, som efter en särskild utredning kunna anses möjliga.

I afseende på de dyrbara specialvapnen har min åsigt alltid varit, att för dem inom vårt brutna, genomskurna och skogbevuxna land icke finnas samma tillfällen till användning, som i länder med öppnare och jemnare mark. Derom har jag blifvit öfvertygad icke allenast genom bevisandet af talrika fältöfningar, utan äfven genom aktgifvande på företeelserna under våra båda sista finska krig.

Hvad särskildt angår *rytteriet*, torde för detsamma, efter snabbskjutningens införande, icke vidare finnas någon användning inom striden, utan blott utom densamma vid bevakning och kringgående manöver. Och äfven denna användning synes blott blifva möjlig genom dess förvandling, till största delen åtminstone, till verkliga och lätt beridna dragoner, hvilkas hufvudändamål är striden till fots med eldgevär och hvilka sålunda egentligen böra betraktas såsom beridna infanterister. — Äfven vårt *artilleri* saknar å den svenska marken merendels uppställningsplatser för större massor, hvarjemte den oftast brutna terrän-

---

*) Dessa uppgifter äro tagna dels från Almanach de Gotha för 1882, dels från Landtförsvarsdepartementets år 1871 verkställda utredning af kostnaderna för tyska krigsförfattningens tillämpning på Sverige.

gen inskränker skotthållen, i följd hvaraf dess inflytande på stridens gång torde blifva mindre, än å öppnare trakter med större terrängvågor.

Då derjemte de flesta beherskande punkter, som borde förse med fältbefästningar, vanligtvis sakna matjord eller äro skogbevuxna, äfvensom större floder, hvilka böra föranleda hastiga broslagningar, egentligen blott förekomma i Norrland, synes ej heller för *ingenjörvapnet* någon vidsträcktare användning vara att påräkna. Härtill kommer slutligen den viktiga omständigheten, att en fiende, som skall öfverskeppa sin här, blott kan väntas medtaga det allra nödvändigaste af de med sina hästar och fordon mycket skrymmande specialvapnen, hvilka dessutom måste försvåra underhållet.

Under sådana förhållanden måste synas besynnerligt att specialvapnen i den föreslagna svenska hären blifvit gjorda relativt lika starka med t. ex. den tyska härens. Om den tyska krigsförfattningen hos oss skulle tillämpas, skulle på en liniestyrka af omkring 76,000 man finnas omkring 6,000 man rytteri, 9,000 man fältartilleri och 2,500 man ingenjörtrupper, då inom den nu föreslagna svenska hären skulle finnas 7,000 man rytteri, närmare 13,000 man artilleri och 4,000 man ingenjörtrupper på en styrka af 108,000 man, hvaruti dock, såsom ofvan är nämndt, inginge icke mindre än 30,000 icke stridande, som till ej ringa del sakna sin motsvarighet inom tyska hären.

Enligt min åsigt skulle en förminskning af specialvapnen och motsvarande *förökning af fotfolket* — förslagsvis de norrländska fotregementenas ökande till lika många bataljoner som de öfriga — vida bättre lämpa sig efter våra förhållanden och mycket mera stärka försvaret, än den nu föreslagna proportionen mellan vapenslagen. Men som en dylik åtgärd icke skulle medföra någon väsentlig besparing och äfven i en framtid kunde genomföras, om den befundes lämplig, utan att i öfrigt behöfva rubba förslagets grunder, vill jag i detta hänseende icke göra något annat, bestämdt yrkande, än som kan föranledas af *artilleriets* organisation.

Detsamma har blifvit indeladt i ett fältartilleri på 6 regementen med tillsammans 238 kanoner samt tvenne regementen positions- och fästningsartilleri, hvaraf det förstnämnda skall hafva 120 kanoner och åtfölja fältarmén.

Att fästningsartilleriet utbrytes och, med afseende på dess helt olika stridssätt, bildar en särskild afdelning af vapnet på ett särskildt regemente, må visserligen gillas. Men deremot kan jag icke inse lämpligheten af positionsartilleriets förening med fästningsartilleriet eller

nödvändigheten af dess indelning på särskilda regementen. Positionsartilleriet, som är afsedt att bestycka tillfälliga fältställningar, måste ju följa med fälthären och räknas till densamma, hvarföre det äfven lämpligen bör kunna sammanslås med fältartilleriet och icke behöfver bilda särskilda regementen. Helt annat vore förhållandet, om positionsartilleriet skulle tjenstgöra såsom belägringsartilleri; men då några belägringar vid försvaret i eget land näppeligen torde förekomma och i alla händelser skulle erfordra ett helt annat slags artilleri än positionsartilleriet, synes intet skäl att hålla det senare förenadt med fästningsartilleriet.

Ehuru jag tillfullo inser och erkänner nyttan och gagnet af ett särskildt, af gröfre pjäser bestående, positionsartilleri, hvarmed hastigt upprättade fältställningar kunna bestyckas, samt uppskattar dess stora värde för försvaret, särdeles när fienden icke gerna kan tänkas medföra något dylikt, kan jag dock ej dela landtförsvarskomiténs åsigt om dess storlek. Då man har ett fältartilleri, som är relativt lika stort, om ej större, än andra länders, synes föga lämpligt att till ett antal af 120 pjäser äfven medsläpa gröfre artilleri, som betydligt måste fördröja härens rörelser och hvars servis äfven måste försvåra underhållet. Det antal gröfre pjäser, som för ett hastigt påkommande behof erfordras, bör ej kunna vara särdeles betydligt. Skall en ställning för en lång tid med större omsorg inrättas för försvaret, så bör ej blifva svårt att efterhand från artilleriets förråd erhålla det felande och taga servis från fästningsartilleriet. Jag anser således att positionsartilleriet väsentligt bör förminskas, exempelvis till 48 pjäser på 8 batterier, hvaraf 6 kunde tilldelas hufvudhären och 2 detacherade afdelningar, och sammanslås med fältartilleriregementena.

På grund af hvad jag sålunda anfört ber jag få föreslå:

3:o.

att positionsartilleriets styrka måtte minskas till 48 pjäser på 8 batterier, hvilka fördelas på fältartilleriregementena, äfvensom att fästningsartilleriet måtte bilda ett särskildt regemente.

Den *stamtrupp*, som af motionärerna vid 1878 års riksdag föreslogs, uppgick till 30,000 man, hvilka jemte den vid 1875 års riksdag föreslagna befälskadern af omkring 12,000 man, skulle utgöra arméns

stam, som vid mobilisering vore påräknelig. Att icke någon större siffra då åsyftades, framgår af den 1878 års förslag medföljande mobiliseringsplanen, der stamtruppens fördelning på härens särskilda delar var noga angifven. Uti det Särskilda Utskottets förslag ansågs visserligen, att den årliga rekrytkontingenten något borde höjas, dels med afseende på afgången inom de sex årsklasser, af hvilka stamtruppen skulle bestå, dels på det tillgång till den fasta befälskaderns rekryterande skulle erhållas — en tillgång, som likvisst i det ursprungliga förslaget ingalunda var tillämnad. I öfrigt antydde det Särskilda Utskottet visserligen, att man genom inkallande vid mobilisering af för detta stamsoldater, som qvarstodo i beväringens åldern, skulle kunna erhålla en tillgång af icke mindre än 47,000 stamsoldater. Men ingenstädes framhölls tydligt att denna tillgång betraktades såsom en integrerande del af förslaget, då stammens styrka egentligen skulle blifvit 59,000 man. Ej heller bifogades något mobiliseringsförslag, hvarigenom sådant kunde varseblifvas, hvadan flertalet bibehöll den föreställningen att hären skulle mobiliseras med 30,000 man stamtrupp och 12,000 man befälskader.

Nu har landtförsvarskomitén visserligen af besparingsskäl nedsatt stamtruppens styrka till 25,000 man och befälskaderns till omkring 10,000 man, men tillika tagit för gifvet att alla för detta stamsoldater inom beväringens tolf åldersklasser skulle vara skyldige att vid mobilisering och åtskilliga andra tillfällen ingå i tjenstgöring, hvarigenom stammens styrka egentligen blir ökad till 54,000 man, det vill säga 10,000 för befälskaderns och 44,000 stamsoldater, sedan ytterligare afdrag skett.

För stammens bestämmande till 35,000 man kan det skälet anföras, att denna styrka ungefärligen motsvarar den nuvarande stamstyrkan, sedan vakanser blifvit afdragna, fastän den genom längre utbildning måste blifva af vida bättre beskaffenhet. Men något skäl för stammens bestämmande till 54,000 man i krigsstyrka och 35,000 man i fredsstyrka, har jag icke funnit af landtförsvarskomitén angifvet, ehuru den med afseende derpå uppgjort sitt mobiliseringsförslag. Såväl den fasta befälskaderns styrka af 10,000 man, som stamtruppens styrka af 25,000 man, synes mig hafva tillkommit blott af besparingsskäl, i det man från 1878 års förslag af den förra bortskurit 2,000 och från den senare 5,000 man. Sedermera har man låtit 25,000 man qvarstå såsom stamtruppens fredsstyrka, utan att på något ställe motivera densamma såsom behöflig; hvad som blifvit öfver, sedan de särskilda skolorna blifvit besatta, har man tilldelat repetitionsöfningarne. Och på

samma sätt har man indelat den godtyckligt antagna krigsstyrkan af 44,000 man på härens särskilda beståndsdelar, utan att man derutinnan kan skönja någon annan grundsats, än att liniens specialvapens manskap nästan uteslutande sammansatts af stamtrupp, och att hvad som blifvit öfver tilldelats fotfolket, hvarvid liniens fotfolk fått en stamsoldat på tre beväringar, under det reservens fått en stamsoldat på fem beväringar.

Men några militära eller organisativa skäl för den sålunda tillkomna proportionen mellan stam och beväring samt den förras fördelning på arméns särskilda beståndsdelar, har jag icke kunnat varseblifva. Jag framhåller detta, emedan i följd deraf hela frågan om stamtruppens styrka i fred och krig *fortfarande måste anses stå öppen*, samt emedan denna frågas definitiva lösning måste utöfva ett väsentligt inflytande på bestämmandet af så väl den årliga rekrytkontingentens styrka och tjänstetidens längd, som äfven på garantilagens beskaffenhet. Enligt min åsigt hade man först med afseende på härens och dess särskilda beståndsdelars styrka på militära grunder bort bestämma förhållandet mellan stam och beväring i krig, hvilken då blifvit stammens *verkliga* styrka, samt derefter fastställa den för stamtruppens och beväringens utbildning behöfliga fredsstyrkan. Nu har inträffat att stammens verkliga styrka är 44,000 (eller 47,000 man) och icke 25,000 eller 30,000 man, såsom de ursprungliga motionärerna åsyftade. Det erfordras en helt annan rekryttillgång eller tjänstetid att med stamsoldater inom beväringens tolf åldersklasser fylla den förra stamstyrkan jemte befälkadern, än den senare. Och i samma mån måste garantien i förra fallet blifva vida mera tyngande, än i det senare. Då i senare fallet det årliga rekrytbehovet kanhända skulle uppgå till föga mera än det närvarande och med lätthet kunna fyllas, måste i det förra fallet åtgärder vidtagas, som för hela landet kunna blifva ytterst betungande och som ursprungligen aldrig varit åsyftade.

Om man sålunda genom de föreslagna åtgärderna på omvägar sökt uppnå ett mål, som man icke öppet tillkännagifvit, kan likvisst å andra sidan naturligtvis icke förnekas att det ur rent militärisk synpunkt är fördelaktigare att hafva en större stam än en mindre. Men frågan är, om landet genom *frivillighetens* en gång antagna grundsats kan anskaffa den större stamtrupp, som aldrig blifvit utlofvad, eller om man för detta ändamål skall nödgas taga sin tillflykt till en helt annan utväg, nemligen *tvångets* (genom garantilagen). Hvilketdera man gör, bör man åtminstone göra det med öppna ögon och fullt medvetande af hvad man åsyftar.

Emellertid må anmärkas att stamtruppens krigsstyrka genom de ofvan af mig föreslagna indragningarne af vissa arméns delar bör kunna nedsättas med omkring 8,000 man, så att den blott skulle uppgå till 36,000 man. Och detta skulle kunna ske, utan att organisationen i öfrigt behöfde rubbas eller mobiliseringsplanen ändras. Under antagande att stamsoldaten under de tolf beväringssären är skyldig att vid mobilisering utgå, kunde det årliga rekrytbehovet bestämmas till den siffra, som är behöflig, för att efter beräknad afgang fylla en *krigsstyrka* för stamtruppen af 36,000 man, jemte befälskaderns behof af tillgång.

Hvad beträffar stamtruppens *fredsstyrka*, så behöfde densamma naturligtvis icke blifva större, än som erfordrades till stammens egen och beväringens lämpliga utbildning. Efter denna beräkning borde den aktiva tjänstetiden bestämmas till ett visst antal år, men icke göras beroende af rekapitulering, utan bestämdt fasthållas enligt samma grunder, som i 1878 års ursprungliga förslag antogos. Den enda uppgift, jag i landtförsvarskomiténs förslag kunnat upptäcka rörande stamtruppens fördelning vid fredsöfningarne, förefinnes vid den allmänna kostnadsberäkningen, om man derstädes utdrager dagafföningarne. Deraf framgår att ungefär 11,000 stamsoldater användas vid de särskilda skolorna, men 13,000 blott vid repetitionsöfningarne. Sistnämnda siffra tyckes dock, efter hvad jag ofvan antydt, vara alldeles godtycklig och böra kunna nedsättas. En dylik nedsättning skulle måhända äfven i afseende på det till skolorna inkallade manskapet vara möjlig, om den åsigten vunne anklang att icke flertalet af stamsoldater äfven behöfde utbildas till vice korporaler. Som likväl i landtförsvarskomiténs betänkande icke tillräckliga materialier förefinnas, för att ur nämnda synpunkter bestämma stamtruppens fredsstyrka, tilltror jag mig icke att i det hänseendet föreslå någon bestämd siffra, utan måste framhålla behovet af en närmare utredning.

Sedan stamtruppens fredsstyrka sålunda blifvit bestämd, synes stamsoldatens aktiva tjänstetid uti fred böra göras beroende af rekryttillgången. Yppar sig större tillgång på rekryter, kan tjänstetiden göras kortare, men blir tillgången mindre, måste den göras längre. Bestämmandet häraf torde lämpligast böra öfverlemnas åt regeringen och krigsstyrelsen, på grund af erfarenheten under de närmast förflutna åren. I intet fall synes dock fredsstyrkan på något sätt böra göras beroende af *rekapitulation*, hvilken under somliga perioder kan vara ganska utsträckt, men under andra mycket inskränkt, hvadan fredsstyrkan måste blifva mycket vexlande. Då torde den år 1878 ursprungligen föreslagna utvägen,

enligt hvilken stamsoldaten vid antagandet förbunde sig till vissa års tjenstetid, för åvägbringandet af en bestämd fredsstyrka vara vida mera betryggande.

Då med anledning af hvad jag sålunda yttrat stamtruppens både krigs- och fredsstyrka kunde nedsättas, hvarigenom en icke ringa besparing åstadkommes, utan att den föreslagna organisationen i öfrigt behöfde rubbas, borde i följd deraf äfven stamtruppens årliga rekryt-kontingent kunna nedsättas. Jag skulle äfven ifrågasätta något dylikt, om icke i sjelfva verket en större rekryt-kontingent påräknats, än de 5,500 man, som blifvit föreslagna, nemligen 450 man för sjöförsvaret och dessutom med en viss säkerhet 523 för den värnpligtiga befälskadern, således tillsammans närmare 6,500 man. Dels med anledning häraf, och dels för att i denna viktiga punkt icke skilja mig från reservanterna inom landförsvarskomitén, vill jag ansluta mig till den af dem föreslagna lydelsen af punkten rörande nämnda kontingent, hvilken lemnar krigsstyrelsen frihet att efter behof och tillgång antaga större eller mindre antal rekryter.

På grund af hvad jag sålunda i afseende på denna fråga anfört, anhåller jag att få föreslå:

4:o.

att stamtruppens krigsstyrka måtte bestämmas till 36,000 man;

att fredsstyrkan måtte bestämmas till den siffra, som efter särskild utvidgning för stamtruppens och beväringens utbildning kan anses vara behöflig;

att på grund deraf stamsoldatens tjenstetid i fred af regeringen måtte bestämmas till ett visst antal år, men att stamsoldaten blir skyldig att vid mobilisering utgå under de tolf år, han tillhör beväringen;

att landt- och sjöförsvarets stamtrupp, jemte den värnpligtiga befälskadern, måtte hållas fulltalig genom en årlig rekryt-kontingent, som beräknas till 5,500 man.

I likhet med det föreliggande förslagets upphofsmän och landt-försvarskomitén, delar jag den förhoppning att stamtruppens rekryt-kontingent under vanliga förhållanden mot de erbjudna fördelarne skall blifva tillräcklig för krigsstyrkans upprätthållande. Men jag vill der-

före icke förneka, att tider kunna komma, då detta måhända icke blir fallet, hvadan man måste blifva betänkt på praktiska åtgärder, hvilka fullt betrygga upprätthållandet af stamtruppens nyssnämnda styrka, eller hvad man på senare tider kallat en för ändamålet lämplig och genom lag bestämd *garanti*.

Härvid kan jag likväl icke underlåta att ännu en gång erinra, att det ursprungliga förslaget blott afsåg upprätthållandet af en stamtrupp af 30,000 mans krigsstyrka och att siffrorna 36,000, 44,000 eller 47,000 man bero på sedermera tillkomna godtyckliga bestämmelser, som beklagligen icke blifvit grundade på någon organisativ eller militärisk utredning eller såsom oundgängliga erkända, hvadan egentligen blott en garanti för förstnämnda siffra borde ifrågakomma.

Derjemte ber jag få framhålla, att den så kallade garantien enligt min åsigt ingalunda bör grundas på någon tanke, att svenska folket genom sin representant *Riksdagen* skulle hafva eller behöfva åtaga sig något slags skyldighet att gent emot dess verkställande myndighet *regeringen* garantera någon viss stamstyrka eller viss krigsförfattning, utan att det i sådant hänseende bör hafva fullt fria händer att vidtaga de åtgärder, som kunna finnas lämpliga.

Med garantien bör sålunda blott förstås de praktiska åtgärder, hvarigenom stamtruppens krigsstyrka, såsom en viktigt ingredierande del af det föreliggande förslaget, under alla förhållanden upprätthålles. Och ur denna synpunkt ligger den utväg närmast för handen, som af 1878 års motionärer och försvarsutskott föreslogs och som af reservanterna inom landtförsvarskomitén äfven vidhållits, nemligen att till regeringens förfogande årligen må ställas ett *förslagsanslag*, som för ändamålet kan vara tillräckligt. Visar det sig, att man mot de erbjudna fördelarne *icke* kan få frivilliga i tillräcklig mängd att fylla stamtruppens krigsstyrka, må dessa fördelar ökas och i samma mån förslagsanslaget höjas. Enligt min åsigt bör denna utväg visa sig tillfyllestgörande.

Emellertid har man ifrågasatt att genom dess anlitande förslagsanslaget allt för mycket skulle kunna öfverskridas eller måhända icke till erforderligt belopp vara påräkneligt. Och för denna händelse har landtförsvarskomitén föreslagit en särskild *garantilag*, hvars hufvudsakliga grunder jag torde kunna anse kända, hvarföre de ej här behöfva utprepas.

Emot denna garantilag hafva dock redan allvarliga och enligt min åsigt fullt befogade anmärkningar blifvit rigtade. Den orättvisa,

som genomgår det hela, är att rikets särskilda delar skola svara för de felände rekryterna *efter folkmängden* och icke efter välmågan eller förmågan att skatta. Härigenom kommer landsbygden, hvars bevillningsbelopp dock icke — äfven efter de föreslagna förändringarne i bevillningsförordningen — synes blifva större än städernas, att af denna börda tryckas sex gånger mera, emedan dess befolkning är lika många gånger större än städernas. Men äfven mellan de särskilda regementsområdena kan denna orättvisa blifva ganska stor, emedan inom det ena området tillgången på frivilliga kan blifva mycket mindre än i det andra. *Inom* regementsområdena har man visserligen sökt jemka mellan de mindre rekryteringsområdena, derigenom att man låtit rekryteringen gå turvis. Men äfven denna jemkning kan blifva betydelselös inom de områden, som bestå af flere kommuner — hvilket torde blifva fallet med de flesta — emedan kostnaderna för rekryteringen *emellan* dem fördelas efter folkmängden, men blott *inom* kommunerna efter bevillningen. Resultatet af det hela blir att den börda, som man anser för svår att bära för statsverket, hvarigenom den dock skulle fördelas på alla, i stället utportioneras på vissa orter, som deraf måste blifva mångdubbelt tryckta, hvadan den snarare måste anses såsom ett straff för befolkningens ringa håg för militäryrket, än såsom en på billigheten grundad åtgärd.

Till ungefärligen samma anmärkningar skulle regeringens något förändrade förslag till ga. antilag gifva anledning, äfven om man erkänner att detsamma i viss mån innehåller en förbättring.

Föga skulle ofvan antydda, påtagliga orättvisa mildras genom den af Herr Evers i sin reservation ifrågasatta rekryteringsfonden, hvilket förslag dessutom i och för sig torde vara utförbart. Detsamma utgår nemligen från det antagandet, att hvarje rote- och rusthållare skulle kunna åläggas lemna en aflösning för torpets bibehållande af 1000 kronor, hvarigenom en fond skulle bildas. Men nu är förhållandet att rote- och rusthållarne aldrig kunna *tingas* till en aflösning af hvad slag som helst. Detta har skatteregleringskomitéén uttryckligen erkänt och ådagalagt i afseende på *alla* aflösningsförslag (Del III s. 180 och 181). I sig sjelf skulle förslaget äfven, liksom alla föregående dylika, medföra nya orättvisor, dels med afseende på rotarnes vidt åtskilda taxeringsvärden, dels i följd af den omständigheten att en stor mängd rotar, som icke hafva torp, skulle lemna aflösning för det de aldrig egt.

På dessa grunder synas ofvan omnämnda utvägar böra förkastas. Vill man det oaktadt undvika förslagsanslagets allt för stora höjande,

återstår att taga sin tillflykt ettdera till *utlottning* af stamsoldater eller till *ökande af de värnpliktiges utbildning*, hvarigenom ersättning skulle lemnas för den svagare stamstyrkan. Ingendera af dessa utvägar torde dock för närvarande hafva sådana sympatier, att deras antagande kan förmodas.

Då synes mig ingen annan utväg förefinnas, som har praktisk användbarhet och tillika öfverensstämmer med rättvisans fordringar, än att öfverlemna åt cheferna vid de särskilda regementena och corpserna att genom rekryteringsnämnder anskaffa det felande antalet rekryter för den lega, som erfordras, hvarefter den sålunda uppkomna kostnaden sedermera skulle utdebiteras af de skattdragande såsom tilläggsbevillning till andra artikelns bevillning. Rekrytering genom cheferna är redan afsedd såsom den sista och yttersta utvägen i § 12 af landtförsvarskomiténs förslag till lag för stamtruppens upprätthållande och synes erbjuda tillräcklig säkerhet för ändamålets vinnande. Uttagas de erforderliga medlen derjemte på sätt af mig är antydt, uppkommer derigenom den fördelen, att alla kostnader, som öfverskjuta förslagsanslaget, hvilket anskaffats på de mer eller mindre orättvisa grunder, efter hvilka vårt skatteväsende för närvarande är inrättadt, skola drabba alla beskattningsföremål och delar af riket lika efter skatteförmågan. Och slutligen kan förslagsanslaget bestämmas med tillägget »högst», hvarigenom ett allt för stort öfverskridande af detsamma förekommes.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag föreslå:

5:o.

att för den händelse tillräckligt antal stamrekryter för krigsstyrkans upprätthållande icke skulle kunna anskaffas för de genom förslagsanslaget anvisade medlen, det må öfverlemnas åt cheferna för de särskilda regementena och corpserna att genom rekryteringsnämnder anskaffa det felande antalet för den lega, som kan vara erforderlig; och

att kostnaden härför sedermera må utdebiteras af de skattdragande efter samma grunder som andra artikelns bevillning.

Tillgången på stamsoldater kommer naturligtvis i väsentlig mån att bero på de fordringar, som uppställas på deras militära utbildning och tjenstgöring. En utbildning på tvenne år, derefter flere års repetitionsöfningar, skyldigheten att när som helst inträda i tjenstgöring för ordningens upprätthållande och att vid mobilisering genast utgå — alla dessa åligganden förefalla mig, till en början åtminstone, så betydande, att de erbjudna fördelarne icke skola förefalla nog lockande att föranleda den väntade tillströmningen af rekryter. Ihågkommas bör äfven, att af förslaget uppskotsmän icke föreslogs större utbildning än en rekrytskola på $7\frac{1}{2}$ månad för fotfolket och trängen, på 9 månader för artilleriet och fortifikationen och på tolf månader för rytteriet samt derpå en månads repetitionskurs för alla vapen under fem år. Med denna utbildning och då erbjudna löneförmåner kunde man hoppas att det då antagna rekrytantalet skulle anmäla sig. Och dessutom bibehöll stamsoldaten derigenom i vida högre grad, än nu skulle blifva fallet, karakteren af frivillig värnpliktig, som mellan öfningarne återvände till de civila yrkena samt der kunde finna arbete och anställning.

Å andra sidan vill jag ingalunda förneka den militära fördelen af den längre utbildningen eller lämpligheten af stamsoldatens inkallande till tjenstgöring i vissa fall. Men jag tror man handlade klokt och i icke ringa mån underlättade förslaget genomförande, om man till en början inskränkte fordringarne. I afseende på utsträckningen af beväringens öfningar har man ju ansett behöfligt att föreslå en öfvergångstid af 15 år samt derutinnan säkerligen handlat ganska välbetänkt. Enligt min åsigt borde samma åtgärd vidtagas i afseende på stamsoldaternas åligganden, hvilka i början borde inskränkas till den ofvan antydda kortare rekrytbildningen, hvarjemte skyldigheten att ingå i tjenstgöring under fredstid så mycket hellre kunde framskjutas, som ju i alla fall under öfvergångstiden en stor del af indelta hären kvarstår. Visar det sig sedermera, att tillströmningen af rekryter fortfar, hvilket till en icke ringa del kommer att bero deraf att de, trots sina militära sysselsättningar, dock erhålla arbete i de civila yrkena, då kan tiden vara inne att försöka ett skärpande af fordringarne.

Med denna fråga sammanhänger äfven nära den om stamsoldaternas utbildning till vice korporaler under ett års skola. Den militära fördelen af en dylik fördubblad utbildning kan icke förnekas. Men deremot har det militära behöfvat deraf med skäl blifvit ifrågasatt, då på en styrka af 25,000 eller 44,000 stamsoldater blott 4,851 påräknas såsom vice korporaler. För min del anser jag att till en början åtmin-

stone blott det för sistnämnda siffras fyllande erforderliga antalet vice-korporalsämnen bör erhålla den längre utbildningen, äfvensom att ingen med tvång dertill må uttagas, utan på frivillighetens väg mot erbjudande af större fördelar. Ett dylikt tillvägagående skulle förmodligen äfven mycket befrämja tillströmningen af stamrekryter. Blott om det visade sig att man ej på frivillighetens väg kunde erhålla tillräckligt antal befälsämnen — hvilket ju dock antages blifva fallet med den fasta underbefälskadern — skulle befälet tillåtas utse de felande, ehuru dock alltid mot högre ersättning.

Jag har föreställt mig att denna gradvisa tillökning af fordringarne på stamsoldaten skulle kunna ske i tvenne perioder, den ena efter 8 år och den andra efter 15 år af förslagets antagande. Efter den första periodens slut skulle rekrytskolan för de särskilda vapnen ökas till respektive 12, 15 och 18 månader, inkallandet till ordningens upprätthållande tillåtas för tjänstetiden i fred, samt medgifvande lemnas för befälet att uttaga felande ämnen till vice korporaler. Efter 15 år skulle de nu föreslagna åliggandena i hela sin vidd inträda.

Båda tillökningarne borde dock, hvad beträffar rekrytöfningarne och korporalsskolorna, blott få ske vilkorligt, sålunda att regeringen ensamt derom kunde förordna, om under det perioden föregående året det påräknade antalet rekryter kunnat anskaffas för de i förslagsanslaget anvisade medel, men att Riksdagens bifall dertill erfordrades, om denna förutsättning icke inträffat. Detta vilkor synes förestafvadt af den omständigheten, att legan på rekryter så mycket skulle kunna höjas genom de strängare fordringarne, att det förslagsanslaget öfverskjutande tillskottet derigenom på en gång i allt för betydlig mån måste ökas, hvilket icke torde böra ske utan Riksdagens samtycke.

På grund af hvad jag sålunda anfört ber jag få föreslå:

6:o.

a) att stamsoldatens åligganden året efter förslagets antagande bestämmes *dels* till en rekrytskola på $7\frac{1}{2}$ månader för fotfolket och trängen, på 9 månader för artilleriet och ingenjörtruppen och på 12 månader för kavalleriet samt derefter till 1 månads repetitionsöfning under hvarje år af den aktiva tjänstetiden i fred, *dels* till skyldighet att vid mobilisering utgå under beväringensåldern;

b) att dessa åligganden på nionde året efter förslagens antagande måtte ökas *dels* till rekrytskolor på respektive 12, 15 och 18 månader för de särskilda vapnen jemte ofvannämnda repetitionsöfningar, *dels* till skyldighet att under tjänstetiden i fred kunna uppbådas till ordningens upprätthållande, och *dels* till skyldighet att kunna uttagas för utbildning till vice korporal;

c) att nyssnämnda åligganden på sextonde året efter förslagens antagande måtte ökas *dels* till en sammanlagd rekryt- och korporalskola af tvenne år med permittering under samma tid som landtförsvarskommittén föreslagit, *dels* till skyldighet att under beväringens åldern kunna uppbådas till ordningens upprätthållande;

d) att dessa bestämmelser måtte af regeringen tillämpas, dock hvad beträffar de i punkterna b) och c) afsedda rekrytöfningarne och korporalskolorna endast för den händelse att tillräckligt antal rekryter under året före periodens början kunnat anskaffas för de i förslagsanslaget anvisade medlen, men i motsatt fall blott med Riksdagens samtycke.

Samma anmärkning, som ofvan blifvit framställd i afseende på stamsoldatens åligganden, nemligen att de till en början blifvit allt för högt tilltagna, kan med ännu större skäl göras i afseende på fordringarne på det *värnpligtiga befälet*. Dessa fordringar äro visserligen icke för stora för den del af det värnpligtiga befälet, som skall blifva fast och välja krigaryrket till lefnadskall, men så mycket mera för den del, som fortfarande skall blifva värnpliktig. Med den väsentliga tillökningen af det fasta befälet och den stora årliga rekrytkontingenten för stamsoldaterna, som blifvit påräknad, bör man kunna antaga att frivillighetens idé så mycket blifvit tagen i anspråk för stammens fyllande, att sedermera icke mycket skall återstå för det egentliga värnpligtiga befälet, hvarföre åtminstone fordringarne på dess åligganden icke till en början böra sättas för höga. I alla händelser skulle tillgången på dylikt befäl sannolikt blifva mycket ringa, om man icke förskaffat ett medel till dess rekrytering genom de fordringar, som uppställts på lärjungarne i elementarskolorna och folkskolelärareseminarierna.

Kan man på denna väg till en början erhålla det värnpliktiga befäl, som erfordras till mobilisering af linien och utbildning af ersättningstrupperna, anser jag redan mycket vunnet. Men anskaffandet af det antal, som behöfves för mobilisering af den af komitéu föreslagna reserven, torde stöta på nästan oöfvervinneliga hinder. Och detta utgör ett bland de förnämsta skälen, hvarföre jag äfven föreslagit denna reservs uteslutande ur organisationen samt ställt inrättandet af särskilda besättningstrupper på framtiden.

För att likväl åtminstone i någon mån vinna det åsyftade målet, tror jag dock oundgängligen nödvändigt att till en början fordringarne på det värnpliktiga befälet väsentligen nedsättas. Detta synes äfven behöfligt med afseende på fordringarne å skolornas lärjungar, så vida den i sig sjelf rigtiga tanken, att genom dem skaffa tillgång till det värnpliktiga befälet, icke skall blifva med ovilja emottagen och derföre kanhända förfalla. Välbetänkt vore derföre säkerligen att till en början icke ifrågasätta längre tid för dessa lärjungars särskilda utbildning före mogenhetsexamen, än 2 månader under den examen föregående sommaren, och efter 8 års förlopp förlänga denna tid till 3 månader, fördelade på tvenne somrar, samt först efter 15 års förlopp försöka stegets tagande fullt ut till 4 månader under båda somrarne *), allt dock blott under förutsättning att icke någon synnerlig minskning i antalet examinander visat sig, då man måste nöja sig med den kortare tiden, Likaledes tror jag det vore klokast att försöka en likartad graduering i fordringarne på det underbefäl och befäl, som icke ämnar såsom fast fortgå på den militära banan, nemligen sålunda att *underofficerskursen* först blott bestämdes till 2 månader samt sedan till 3 och 4, äfvensom att *officerskursen* först bestämdes till 3 månader, sedan till 6 månader, hvarpå efter 15 år den 6 månaders instruktionskursen borde tillkomma — äfven här likväl blott i det fallet, att tilloppet af värnpliktigt befäl icke visade sig aftaga i samma mån fordringarne höjdes. Då fordringarne på skolungdomen äro obligatoriska, torde de blott med Riksdagens bifall böra förhöjas; men ökandet af fordringarne på det frivilliga värnpliktiga befälet torde böra kunna öfverlemnas till regeringen och krigsstyrelsen, emedan i deras intresse bör ligga att icke genom allt för svåra vilkors uppställande minska tillgången och emedan genom tillökningen ingen obligatorisk utsträckning af värnpligten inträder.

*) Måhända skulle äfven genom tjeulig bestämmelse den examen efterföljande sommaren kunna anlitas.

Med anledning af hvad jag sålunda anför, ber jag få föreslå:

7:o.

att den praktiska utbildningskursen för lärjungarne vid elementarskolorna och folkskolelärarseminarierna året efter förslagets antagande måtte bestämmas till 2 månader under sommaren före mogenhetsexamens eller folkskolelärareexamens fullgörande, samt att den sedermera, efter Riksdagens dertill lemnade bifall, från och med niunde året efter förslagets antagande, måtte bestämmas till 3 månader, lika fördelade på tvenne år, äfvensom från och med sextonde året efter förslagets antagande på samma vilkor till 4 månader, lika fördelade på tvenne år;

att den teoretiska kursen för de värnpligtige underofficersaspiranterne året efter förslagets antagande måtte bestämmas till 2 månader, på niunde året derefter till 3 månader och på sextonde året derefter till 4 månader;

att den teoretiska kursen för de värnpligtige officersaspiranter, som sedermera icke ämna ingå i den fasta officerskadern, året efter förslagets antagande måtte bestämmas till 3 månader, på niunde året derefter till 6 månader och på sextonde året derefter dessutom till 6 månaders instruktionstjenstgöring.

Hvad vidare beträffar bestämmandet af *bevärningens* obligatoriska öfningstid till 3 månader, efter hand tillkomna och fördelade på sätt landtförsvarskomitén föreslagit, synes mig densamma behöflig för stridbarheten hos massan af värnpligtige, liksom den utgör villkoret för krigshärens ökande, i den mån som blifvit afsedd, samt den väsentligaste förstärkning af försvaret, som i förslaget innehålles.

Den skulle tvifvelsutan vara för kort, om icke lägerutbildningen i allmänhet kunde anses såsom mera fruktbarande än kasernutbildning under samma tid, och om icke de värnpligtige tillika understöddes af en bättre utbildad stam och af en talrik befälskader.

Emellertid kan jag i dessa omständigheter icke finna något hinder för att, såsom af åtskilliga reservanter inom landsförsvarskomitén blifvit

föreslaget, det måtte tillåtas de värnpligtige, som så önska, att i hemorten förskaffa sig det mått af militärisk färdighet, som kan förvärfvas under en viss tids öfning på mötesplatsen. För staten bör vara likgiltigt, på hvad sätt och ställe denna färdighet förvärfvas, blott den verkligen tillvinnes. Särskildt lämpar sig för dylika hemöfningar den del af den militära utbildningen, som afser färdighet i målskjutning, gymnastik samt enklare handgrepp och rörelser. Staten synes mig dock icke i någon vidsträcktare mån böra anordna eller bekosta dylika hemöfningar, än som nu är fallet med skarpskytteföreningarne, samt sålunda blott böra lemna något bidrag till anskaffande af instruktörer, ammunition, målskjutningstaflor och målskjutningspris. Men i öfrigt torde öfningarne böra vara frivilliga samt af de värnpligtige sjelfva ombesörjas. Och slutligen torde åt regeringen böra öfverlemnas att bestämma så väl det mått af färdighet, hvilket erfordras för befrielsen, som att låta pröfva dess befintlighet. Likaså att bestämma befrielsetidens längd under öfvergångstiden, dock så att den i intet fall understiger en tredjedel af hela utbildningstiden, äfvensom den tid af mötena, under hvilken befrielsen må ske.

Man har ifrågasatt att regeringen skulle kunna göra detta medgifvande illusoriskt genom att för befrielsen uppställa så höga fordringar, att blott ett ringa fåtal deraf kunde begagna sig, samt därför ifrågasatt att Riksdagen äfven skulle ega rätt att deltaga i bestämmandet af dessa fordringar. Farhågan härför torde dock vara mindre befogad, om man erinrar sig hvad som egt rum i afseende på skarpskytteföreningarne, af hvilkas medlemmar ett icke obetydligt antal blifvit befriadt från första beväringmötet. Sannolikt kommer befrielsen i främsta rummet att eftersträfvast af dem, som hafva största fallenheten för militära öfningar, och för krigsstyrelsen bör därför vara af mindre intresse att sysselsätta sig med dessa, än med de öfriga, som sakna denna fallenhet.

På grund af hvad jag sålunda anfört ber jag få föreslå:

8:o.

att värnpligtige, som före beväringsofningarnes undergående kunna uppvisa det mått af militärisk färdighet, som under en tredjedel af utbildningstiden kan förvärfvas och hvilket af regeringen bestämmes, måtte

under lika lång tid befrias från den del af öfningarne, som af regeringen kan befinnas lämplig.

I det föreliggande förslaget har jag ingenstädes funnit bestämdt, *i hvad ordning* beväringens tolf åldersklasser böra vara skyldige att utgå. En dylik bestämmelse synes mig dock behöflig, så väl för bättre reda och ordning i organisationen, som för åstadkommandet af säkerhet och trygghet för de värnpligtige. Inom de flesta väl inrättade krigshästar äro äfven vissa åldersklasser af värnpligtige tilldelade vissa delar af hären. Och för den värnpligtige måste vara af stor vikt att veta, såväl *när* han kan vara skyldig att inträda i härens olika beståndsdelar, så att i det hänseendet ingen öfverraskning inträder, som *hvilken plats* han under hvarje åldersklass bör intaga i densamma. Isynnerhet för de äldre värnpligtige, som redan satt bo och eget hushåll, kan ingalunda vara likgiltigt, om de skola vara skyldige att utgå vid härens mobilisering eller blott sedermera kunna uppbådas till ersättning af lidna förluster.

Någon visshet härutinnan synes icke kunnat beredas genom beväringens indelning i tvenne uppbåd af sex yngre och sex äldre klasser. Ty den skilnad, som i den föreslagna lagen om allmänna värnplikten göres mellan båda uppbåden, tyckes blott innehålla konstitutionella garantier för andra uppbådet att icke kunna uppkallas utan riksdagskallelse utfärdande och att icke kunna användas utom de förenade rikenas gränser utan Riksdagens samtycke. Men i öfrigt synes regeringen när som helst kunna inkalla hvilken åldersklass den behagar samt insätta den i hvilken del af armén, den för godt finner. Att man i det hänseendet icke gjort någon skilnad mellan första och andra uppbådet bevisas deraf, att vid mobiliseringen icke mindre än 29,000 man af sistnämnda uppbåd beräknats genast utgå uti reserven och ersättningsstrupperna. Och om äfven inkallelsen i reserven försvinner, om densamma på sätt jag ofvan föreslagit uteslutes, så kvarstår dock möjligheten för andra uppbådet att genast vid mobiliseringen kunna uppkallas bland ersättningstrupperna.

Man har visserligen försökt göra troligt att regeringen för försvarets ordnande borde hafva fria händer att när och hvar som helst i riket kunna uppkalla så många åldersklasser, som den ansåge lämpligt. Ett dylikt uppkallande bör dock blott kunna ifrågakomma i tvenne fall, nemligen när det lokala försvaret (landstormen) behöfver uppbådas och när äldre åldersklasser genom fiendens framträngande hotas med afskärning från depôtterna. Men för det förra fallet har ju regeringen tillräcklig tillgång till manskap af alla åldersklasser genom lagen angå-

ende landstorm, som bjuder att till denna beståndsdel af hären skola räknas icke allenast de åtta sista åldersklasserna af värnpligtige, utan äfven alla värnpligtige af de öfriga åldersklasserna, som för tillfället icke uppkallats till tjänstgöring i härens öfriga delar. Hvad beträffar det senare fallet, må särskildt medgifvande lemnas regeringen att samtidigt till depôtterna få inkalla allt manskap, som tillhör landsdelar, hvilka af fienden kunna komma att besättas.

Det egentliga skälet, hvarföre man velat bibehålla denna frihet i inkallelsen af åldersklasser, synes härleda sig från en allt för slafvisk efterhärkning af motsvarande bestämmelser i 1875 års förslag, som der möjligen kunde finna sitt berättigande, men nu synas alldeles obehöfliga. Då i nämnda förslag beväringssklasserna beräknades mycket svaga, men afgangen mycket stark, erfordrades verkliga en icke ringa del af andra uppbådet för att fullständigt kunna mobilisera liniens större krigsfot. Men detta skäl har vid det nuvarande förslaget till större delen bortfallit och bör genom lämpliga åtgärder helt och hållet kunna förfalla.

Genom det af mig föreslagna bortskärandet af reserven och en del af de »icke stridande» minskas behovet af folk vid mobiliseringen så mycket, att första uppbådet sex klasser synas fullt tillräckliga att fylla härens återstående delar. Men tillgången till folk inom dessa klasser bör ännu mera ökas, om man tager i betraktande följderna af den strängare kontroll, som åsyftas, så väl hvad beträffar första årsklassens storlek, som isynnerhet afgangens inom de följande. Likaså om man erinrar sig att kasseringsen för undermålighet ej behöfver vara så sträng med afseende på de »icke stridande», bland hvilka kortväxta eller med mindre fel behäftade värnpligtige ganska väl kunna användas. Ehuru jag dessutom anser den procent af värnpligtige, som årligen skall tilldelas sjöförsvaret, alldeles för stor för dess behof, vill jag dock i det hänseendet icke nu föreslå någon förändring, utan blott erinra att denna procent utan våda skulle kunna nedsättas och att derigenom arméns åldersklasser ytterligare skulle kunna förstärkas.

Landtförsvarskomitén anför i dess motivering (s. 83) såsom skäl för båda uppbådenas anlåtande, att ett vanligt fotfolksregemente skulle för dess fullständiga mobilisering erfordra 9 åldersklasser samt regimentena inom de fyra nordligaste länen 11 åldersklasser. Att detta, äfven med bibehållande af komiténs förslag orubbadt, icke gerna kan vara möjligt utan en ytterlig ojemnhet i beväringens fördelning på de särskilda vapnen och regimentena, hvilken borde rättas, framgår deraf att hela beväringens behofvet vid mobilisering blott anslås till 127,000 man, hvaraf dock första uppbådet, enligt tabellen öfver tillgång på beväring,

ensamt lemna öfver 100,000 man. Men bortfaller reserven och en del af de »icke stridande», samt beräknas åldersklasserna på ofvan anförda grunder större, än antaget blifvit, så bör enligt min åsigt, med den efter 15 år försiggångna folktillökningen, 4 åldersklasser vara fullt tillräckliga för liniens mobilisering samt 2 dessutom återstå för ersättnings- och fästningstrupperna.

På flera ställen har landtförsvarskomitéén framhållit nödvändigheten af de norrländska truppafdelningarnes särskilda organisation (bland annat på fotregementen af 3 bataljoner, då de öfriga hafva 4) på den grund, att *Norrland*, i följd af sitt afskiljda läge, borde hafva ett särskildt försvar. För min del har jag aldrig kunnat inse, hvarföre »det särskilda försvaret» behöfde föranleda någon annan taktisk och ekonomisk indelning af trupperna, än i öfriga delar af riket. Ej heller hafva några giltiga skäl härför blifvit anförda. Hvad »det särskilda försvaret» i öfrigt beträffar, så måste detsamma anses såsom en sak, hvilken varit, men farit. Man kunde tala härom, så länge den enda förbindelsen med *Norrland* egde rum utmed kusten, landvägen eller sjöledes, och så länge denna förbindelse lätteligen kunde afskäras, samt man ännu icke vant sig vid tanken på ett gemensamt försvar med Norge och en operationsbasis derstädes för den norrländska afdelningen, i händelse den afskures från andra delar af riket. Men sedan nu en jernväg till *Norrland* finnes flere mil från hafvet, och isynnerhet sedan den stora norska centralbanan medgifver oafbruten förbindelse för *Norrland* med alla delar af den skandinaviska halfön, kan denna landsdel ingalunda sägas vara isolerad och derföre erfordra ett särskildt försvar mer än alla andra delar af riket, utan kan den norrländska afdelningens styrka helt och hållet lämpas efter farans storlek. Uti *Norrlands* afskiljda läge finnes således intet skäl till hvarken en särskild organisation af der förlagda trupper eller, såsom landtförsvarskomitéén velat göra troligt, till något större bevaringsbehof för dess regementen än vid de öfriga.

Ehuru jag sålunda anser att armén fullständigt bör kunna mobiliseras med de sex första åldersklasserna, äfvensom att den egentliga skilnaden mellan det första och andra uppbådet bör bestå uti denna omständighet, hvarigenom värnpligtige inom andra uppbådet befrias från skyldigheten att vid mobilisering genast utgå, vill jag dock ingalunda förminska de tolf bevaringsklassernas antal, emedan jag anser behöfligt att armén, för händelse af opåräknad afgang eller större olyckshändelse, kan förfoga öfver hela den tillgång af ersättningstrupper, som genom andra uppbådet vinnes, hvarjemte jag önskar bibehålla den skilnaden mellan bevaringens och landstormens klasser, att de sistnämnda i alla

händelser böra vara befriade från annan krigstjänst än det lokala försvaret.

Hvad beträffar sättet och ordningen för de särskilda årsklassernas inkallande, hvarigenom ökad ordning i organisationen och trygghet för de värnpliktige skulle beredas, föreställer jag mig att liniens mindre uppbåd bör kunna mobiliseras med andra, tredje och fjerde klasserna, att vid liniens större uppbåd den femte klassen tillkommer bland fälttrupperna samt den första och sjette uppbådas till ersättnings- och fästningstrupper, hvarefter sedermera i mån af behof sjunde, åttonde och följande klasser uppbådas. För Gotland torde dock undantagsvis böra medgifvas att icke allenast alla tolf beväringssklasserna, utan äfven de åtta landstormsklasserna samtidigt må kunna uppkallas.

På grund af hvad jag sålunda anfört anhåller jag få föreslå:

9:o.

att vid arméns mobilisering blott beväringens första uppbåd må vara skyldigt att utgå;

att vid mobilisering af den mindre krigsfoten andra, tredje och fjerde beväringssklasserna må inkallas;

att vid mobilisering af den större krigsfoten äfven första, femte och sjette klasserna må inkallas;

att derefter andra uppbådet beväringssklasser må inkallas, så vidt möjligt efter åldern, så att de yngre utgå före de äldre.

Någon närmare beräkning af den nedsättning uti kostnaderna, som genom de af mig ifrågasatta förändringar och indragningar skulle kunna uppstå, har jag af brist på tillräckliga materialier icke vågat anställa. Hvad beträffar den besparing, som skulle kunna uppkomma genom den förnämsta indragningen eller reservens uteslutande, torde densamma möjligen kunna uppskattas till följande belopp, nemligen för reduktionen af:

26 bataljoner fotfolk.....	1,200,000 kronor
10 squadroner rytteri.....	470,000 »
11 batterier artilleri.....	130,000 »
	Summa 1,800,000 kronor.

Dertill komma nedsättningar i följd af halfva trängens indragning och positionsartilleriets förminskande, med anledning hvaraf jag dock icke vill angifva några bestämda belopp, utan blott framhålla att de sålunda ifrågasatta besparingarne äfven på nästkommande års statsreglering torde hafva inflytande.

På grund af hvad jag sålunda anfört, får jag föreslå:

10:o.

att kostnaderna för den af regeringen ifrågasatta härordningen måtte nedsättas med 1,800,000 kronor samt dessutom alla besparingar iakttagas, som af de föreslagna modifikationerna kunna föränledas, hvarvid särskild hänsyn må tagas till de förändringar uti nästa års statsreglering, som derigenom kunna uppkomma.

Med sammanfattning af hvad ofvan blifvit framställt, ber jag få föreslå, att Riksdagen med anledning af det af Regeringen ifrågasatta förslaget till landtförsvarets ordnande för sin del måtte besluta:

1:o.

att den beståndsdel af krigshären, som kallas reserven, måtte uteslutas;

att i stället, i mån af tillgången på befäl, sedan linien och ersättningstrupperna dermed blifvit fullständigt försedda, måtte utbildas särskilda besättnings-trupper, utgörande fjerde bataljonen vid fotrege-mentena.

2:o.

att den föreslagna trängen måtte minskas från 6 bataljoner till 3 samt i öfrigt alla de indragningar ske i afseende på antalet »icke stridande», hästar och

fordon, som efter en särskild utredning kunna anses möjliga.

3:o.

att positionsartilleriets styrka måtte minskas till 48 pjäser på 8 batterier, hvilka fördelas på fältartilleriregementena, äfvensom att fästningsartilleriet måtte bilda ett särskildt regemente.

4:o.

att stamtruppens krigsstyrka måtte bestämmas till 36,000 man;

att fredsstyrkan måtte bestämmas till den siffra, som, efter särskild utredning, för stamtruppens och beväringens utbildning kan anses vara behöflig;

att på grund deraf stamsoldatens tjenstetid i fred af regeringen måtte bestämmas till ett visst antal år, men att stamsoldaten blir skyldig att vid mobilisering utgå under de tolf år, han tillhör beväringen;

att landt- och sjöförsvarets stamtrupp, jemte den värnpligtiga befälskadern, måtte hållas fulltalig genom en årlig rekrytkontingent, som beräknas till 5,500 man.

5:o.

att, för den händelse tillräckligt antal stamrekryter för krigsstyrkans upprätthållande icke skulle kunna anskaffas för de genom förslagsanslaget anvisade medlen, det må öfverlemnas åt cheferna för de särskilda regementena och corpserna att genom rekryteringsnämnder anskaffa det felande antalet för den lega, som kan vara erforderlig, och

att kostnaden härför sedermera må utdebiteras af de skattdragande efter samma grunder som andra artikelns bevillning.

6:o.

a) att stamsoldatens åligganden året efter förslagens antagande bestämmas *dels* till en rekrytskola på 7 1/2 månader för fotfolket och trängen, på 9 månader för artilleriet och ingenjörtruppen och på 12 månader för kavalleriet samt derefter till en månads repetitionsöfning under hvarje år af den aktiva tjänstetiden i fred, *dels* till skyldighet att vid mobilisering utgå under bevaringsåldern;

b) att dessa åligganden uppå nionde året efter förslagens antagande måtte ökas *dels* till rekrytskolor på respektive 12, 15 och 18 månader för de särskilda vapnen jente ofvannämnda repetitionsöfningar, *dels* till skyldighet att under tjänstetiden i fred kunna uppåbådas till ordningens upprätthållande, och *dels* till skyldighet att kunna uttagas för utbildning till vice-korporal;

c) att nyssnämnda åligganden på sextonde året efter förslagens antagande måtte ökas *dels* till en sammanlagd rekryt- och korporalskola af tvenne år med permittering under samma tid som landtförsvarskomitén föreslagit, *dels* till skyldighet att under bevaringsåldern kunna uppåbådas till ordningens upprätthållande;

d) att dessa bestämmelser måtte af regeringen tillämpas, dock hvad beträffar de i punkterna b) och c) afsedda rekrytöfningarne och korporalskolorna endast för den händelse att tillräckligt antal rekryter under året före periodens början kunnat anskaffas för de i förslagsanslaget anvisade medlen, men i motsatt fall blott med Riksdagens samtycke.

7:o.

att den praktiska utbildningskursen för lärjungarne vid elementarskolorna och folkskolelärareseminarierna året efter förslagens antagande måtte bestämmas till 2 månader under sommaren före mogenhetsexamens eller folkskolelärareexamens fullgörande, samt att den

sedermora, efter Riksdagens dertill lemnade bifall, från och med nionde året efter förslaget antagande måtte bestämmas till 3 månader, lika fördelade på tvenne år, äfvensom från och med sextonde året efter förslaget antagande på samma vilkor till 4 månader, lika fördelade på tvenne år;

att den teoretiska kursen för de värnpligtige underofficersaspiranterna året efter förslaget antagande måtte bestämmas till 2 månader, på nionde året derefter till 3 månader och på sextonde året derefter till 4 månader;

att den teoretiska kursen för de värnpligtige officersaspiranter, som sedermera icke ämna ingå i den fasta officerskader, året efter förslaget antagande måtte bestämmas till 3 månader, på nionde året derefter till 6 månader och på sextonde året derefter dessutom till 6 månaders instruktionstjenstgöring.

8:o.

att värnpliktig, som före beväringsofningarnes undergående kunna uppvisa det mått af militärisk färdighet, som under en tredjedel af utbildningstiden kan förvärfvas och hvilket af regeringen bestämmas, måtte under lika lång tid befrias från den del af öfningarne, som af regeringen kan befinnas lämplig.

9:o.

att vid arméns mobilisering blott beväringens första uppbåd må vara skyldigt att utgå;

att vid mobilisering af den mindre krigsfoten andra, tredje och fjerde beväringssklasserna må inkallas;

att vid mobilisering af den större krigsfoten äfven första, femte och sjette klasserna må inkallas;

att derefter andra uppbådet beväringssklasser må inkallas, så vidt möjligt efter åldern, så att de yngre utgå före de äldre;

10:o.

att kostnaderna för den af regeringen ifrågasatta härordningen måtte nedsättas med 1,800,000 kronor samt dessutom alla besparingar iakttagas, som af de föreslagna modifikationerna kunna föränledas, hvarvid särskild hänsyn må tagas till de förändringar uti nästkommande års statsreglering, som derigenom kunna uppkomma.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 3 Februari 1883.

J. Mankell.